

Apel: brońmy demokracji!

Pandemia COVID-19 niesie ze sobą zagrożenie nie tylko dla życia i egzystencji ludzi na całym świecie. Jest to również kryzys polityczny, który stawia pod znakiem zapytania przyszłość liberalnej demokracji.

Jak można się było spodziewać, reżimy autorytarne wykorzystują ten kryzys do uciszania krytyków i konsolidacji swojej politycznej władzy. Co więcej, nawet niektóre demokratycznie wybrane władze przeciwdziałają szerzeniu się pandemii, gromadząc nadzwyczajne uprawnienia, które ograniczają prawa człowieka i zwiększają kontrolę państwa z pominięciem ograniczeń prawnych, nadzoru parlamentarnego czy terminów przywrócenia porządku konstytucyjnego. Następuje marginalizacja organów ustawodawczych, przeprowadzane są aresztowania i represje wobec dziennikarzy, winę za kryzys zrzucą się na mniejszości, a najsłabsze grupy społeczne stoją w obliczu nowych, niepokojących zagrożeń wynikających z gospodarczego lockdownu, który przyczynia się do niszczenia tkanki społecznej na całym świecie.

Represje nie pomogą w opanowaniu pandemii. Praktyki takie jak tłumienie wolności słowa, pozbawianie wolności pokojowo nastawionych dysydentów, ograniczanie nadzoru parlamentarnego i niekończące się odwoływanie wyborów nie mają nic wspólnego z ochroną zdrowia publicznego. Wręcz przeciwnie, takie ataki na wolność, transparentność i demokrację utrudnią szybką i skuteczną społeczną reakcję na kryzys, zarówno w wymiarze działań rządowych, jak i aktywności obywatelskiej.

To nie przypadek, że trwająca obecnie pandemia rozpoczęła się w kraju, w którym swobodny przepływ informacji jest tłumiony i w którym władze karały tych, którzy ostrzegali przed zagrożeniami związanymi z wirusem, uznając takie ostrzeżenia za szerzenie pogłosek szkodliwych dla prestiżu państwa. Zmuszanie odpowiedzialnych obywateli do milczenia może mieć fatalne skutki, nie tylko dla jednego kraju, ale dla całego świata.

Demokracja jest czymś więcej niż tylko cenionym ideałem. Jest to system rządów najlepiej przystosowany do radzenia sobie z kryzysem o skali i złożoności pandemii COVID-19. Wbrew cynicznym twierdzeniom autorytarnej propagandy, wiarygodny i swobodny przepływ informacji, oparta na faktach debata na temat możliwych rozwiązań politycznych, dobrowolna samoorganizacja społeczeństwa obywatelskiego oraz jawne zaangażowanie władz i społeczeństwa stanowią istotne zasoby wykorzystywane do walki z pandemią. Wszystkie te czynniki stanowią kluczowe elementy liberalnej demokracji.

Demokracja jest jedynym ustrojem, w którym społeczności mogą budować zaufanie społeczne pozwalające im przetrwać kryzys. To dzięki zaufaniu społecznemu, obywatele poszczególnych państw mogą skutecznie stawić czoła trudnościom, likwidować głębokie podziały społeczne poprzez inkluzywne zaangażowanie i dialog, a także zachować przekonanie, że poświęcenie będzie wspólne, a prawa wszystkich obywateli będą respektowane.

Tylko dzięki demokracji członkowie niezależnego społeczeństwa obywatelskiego, w tym kobiety i młodzież, mogą na równych prawach współdziałać z instytucjami publicznymi, pomagać w świadczeniu usług publicznych, działać na rzecz informowania i angażowania obywateli oraz wzmocniać morale społeczeństwa i poczucie wspólnoty celów.

Jedynie w ramach demokratycznych wolne media mogą odegrać rolę ogólnodostępnego źródła informacji umożliwiających obywatelom podejmowanie rozsądnych decyzji osobistych i rodzinnych, recenzowanie działań władz i instytucji publicznych, a także przeciwdziałać rozbijającej solidarność społeczną dezinformacji.

Tylko dzięki demokracji społeczeństwo może osiągnąć trwałą równowagę między konkurencyjnymi potrzebami i priorytetami: między koniecznością walki z rozprzestrzenianiem się wirusa a potrzebą ochrony bezpieczeństwa gospodarczego, czy też między dążeniem do skutecznego reagowania na kryzys a zapewnieniem ochrony praw obywatelskich i politycznych obywateli zgodnie z normami i gwarancjami konstytucyjnymi.

Tylko w systemach demokratycznych zasada praworządności może skutecznie chronić wolności jednostek przed ingerencją i ograniczeniami ze strony państwa, których zakres wykracza daleko poza to, co jest konieczne do powstrzymania pandemii.

Tylko w demokracji rozmaite systemy rozliczalności publicznej mogą monitorować i określać uprawnienia rządu w sytuacjach nadzwyczajnych, a także eliminować takie uprawnienia w sytuacji, gdy nie są one już potrzebne.

Wyłącznie w państwach demokratycznych rządowe dane dotyczące zakresu i zdrowotnych skutków pandemii mogą być uznawane za wiarygodne.

Demokracja nie gwarantuje kompetentnego przywództwa i skutecznego rządzenia. Demokracje stanowią większość krajów, które najlepiej poradziły sobie z rozprzestrzenianiem się wirusa. Nie zmienia to jednak faktu, że inne państwa demokratyczne w niewłaściwy sposób zareagowały na pandemię i zapłaciły za swoje błędy bardzo wysoką cenę ludzkiego życia i bezpieczeństwa gospodarczego. Źle funkcjonujące systemy demokratyczne dodatkowo osłabiają społeczeństwo, stwarzając przestrzeń dla zwolenników idei autorytarnych.

Największą jednak siłą demokracji jest jej zdolność do autokorekty. Kryzys związany z COVID-19 jest niepokojącym sygnałem alarmowym, pilnym ostrzeżeniem, że cenione przez nas wolności są zagrożone i że nie wolno nam traktować ich jako czegoś danego za zawsze. Dzięki demokracji obywatele i wybrani przez nich przywódcy mogą się uczyć i rozwijać. Jeszcze nigdy wcześniej nie było to dla nich tak ważne.

Trwająca obecnie pandemia stanowi ogromne, globalne wyzwanie dla demokracji. Przeciwnicy demokracji na całym świecie postrzegają kryzys COVID-19 jako nową okazję w politycznej walce o napiętnowanie demokracji jako ustroju słabego i zatrzymanie triumfalnego pochodu demokracji, który nastąpił w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat. Demokracja jest zagrożona, a ci, którzy ją cenią, muszą wykazać się determinacją, dyscypliną i solidarnością w jej obronie. W walce o demokrację stawką jest wolność, zdrowie i godność ludzi na całym świecie.